

Hrvatska manjina u Europi

4. – 5. stranica

Bajske bunjevačke maškare

6. stranica

„Misec sjajni razastro srminu“

10. stranica

„Festival tradicionalnog svinjokolja“

14. stranica

Židanska kreativna djelaonica

Čudami smo ti, ki bi hteli vjerovati u tom da folklorno i tamburaško gibanje more najzad donesti naš veliki jezični gubitak. Mnogo nas je ki vjerujemo u to da nekoliko dice iz čuvarnice, osnovne škole, gimnazije i sveučilišća prik jačkov i melodijov, uz hrvatske tance mogla bi se iznova zaljubiti u hrvatsku rič. Kad človik dostane poziv na židansku kreativnu djelaonicu, pogledom na ne tako staru aktivnost diče grupe Židanske zvijezdice, zadivljujuć sluša, kako ovi mališani skupa znaju jačiti, u igri uživati i skakutati, a svoje pretpostavke smatra zapravo i bliskim za ostvarenje. Kako uloviti danas mladinu za hrvatski, kako peldu pokazati da to bude privlačno i udarno i za mlado pokoljenje? Velika je to zagonetka za sve nas, ali prvenstveno za pedagoge i zaduženike, ki spolom moraju iskati sve bolje pute, načine, mogućnosti i ideje, da se ne zgubi zaufanje i da jedan stupac, jedan fragment iz našega hrvatskoga žitka bude spašen za sutrašnji dan. Zato je i jedinstvena ta židanska djelaonica s folklorom, tancom i jačkom, u ku zovu roditelje s dicom, kako bi skupa naučili i širili jačke i tance, a prik toga bi znali očuvati svoj materinski jezik i hrvatski identitet. Na folklorne ure Židanskih zvijezdic moremo gledati kot i na jezični tečaj, kad ovde se da zamerkat, ponoviti tekst melodijov, obljubljenih igar ili pjesam. Ako se na toj kreativnoj djelaonici uspiju peljači razviti kod dice čut vridnosti hrvatskoga jezika ali i neminovnu želju za izražavanjem na području umjetnosti i kulture, onda će ta poticaj samorazumljivo zaslužiti mnoštvo pohvalov od roditeljev i gledateljev tih nastupov, kade se nek pojavu te židanske zvijezdice. Neumorno, neprekidno, uporno, savjesno i predano služiti toj kulturi s ovim vanškolskim pokusom bi mogla biti i poruka židanske kreativne djelaonice, za čiju aktivnost i uloženi trud bit će prigodni dar, ako će što već malih Židancev, Prisičanov i Plajgorcev zaželjiti postati hrvatska zvijezdica.

Tiho

Glasnikov tjedan

Protekli tjedan – barem što se tiče Mađarske informativne agencije i Hrvatske informativne agencije – obilježile su dvije riječi, koronavirus i migranti. Tako je u Njemačkoj početkom tjedna zabilježeno 188 oboljenja od koronavirusa i otkazan Samjam knjige u Leipzigu. U znaku krilatice „najvažniji su sigurnost i zdravlje“ otkazuju se brojna okupljanja i sastanci.

Preko tristo milijuna učenika diljem svijeta ne ide na nastavu. Trinaest zemalja zbog epidemije moralo je zatvoriti sve škole, navodi UNESCO koji govori o „dosad neviđenim brojevima“.

Škole je zatvorila i Italija, ne bi li zaustavila širenje virusa Covida 19, koji sije paniku diljem planeta i prijeti svjetskom gospodarstvu. Zrak iznad Kine je čist, pišu agencijske vijest. Postajemo svjesni da smo samo prašina u beskonačnom svemiru, nemoćni pred bezbrojnim skrivenim opasnostima koje vrebaju na ljudski rod i druge vrste planeta zvanog Zemlja. Savjetuje se ne izlaziti iz kuće i pažljivo pratiti ruke, a neki misle kako će se osigurati brdom poptrepština kupljenim u dućanima i baš oni izaći kao „pobjednici“. Drugi smatraju da je i virus u službi gospodarskog

rata, političkih igara i farmaceutskog lobija. Tko će znati? Najveće trenutačno žarište virusa je Kina, slijedi Južna Koreja i Iran, od europskih zemalja Italija, oboljelih ima i u Hrvatskoj, a od četvrtka i u Mađarskoj.

Nakon što se Turska naljutila na Rusiju zbog napada na njene snage u sirijskoj pokrajini Idlib na južnim granicama Europe pojavili su se migranti. Grčki premijer izjavio je da se Turska koristi migrantima za ucjenjivanje Europske unije i provedbu svoje političke agende. Mađarski ministar vanjskih poslova tijekom službenog posjeta Srbiji izjavio je kako se uskoro, uslijed događaja u Siriji i Turskoj može očekivati veliki priliv, na stotine tisuća migranata. Pridodao je da će Mađarska braniti svoje granice i neće dopustiti ulazak niti jednog ilegalnog migranta te se nada suradnji kako bi se „obranile obje zemlje“.

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske, koja u ovom polugodištu predsjedava Vijećem Europske

unije zajedno s grčkim premijerom, predsjednicom Europske komisije, predsjednikom Europskog vijeća i predsjednikom Europskog parlamenta bio je u obilasku grčko-turske kopnene granice. Predsjednik Europskog vijeća kazao je kako su „grčke granice granice Europske unije“, dok je predsjednica Europske komisije uz operativnu podršku Grčkoj obećala pomoć u iznosu od 700 milijuna eura, od kojih je 350 milijuna eura dostupno odmah. I tako redom do sljedećeg tjedna...

Branka Pavić Blažetin

Trinaest zemalja zbog epidemije moralo je zatvoriti sve škole, navodi UNESCO koji govori o „dosad neviđenim brojevima“.

Pratite medijske platforme Medijskog centra Croatica!

MEDIJSKI CENTAR *Croatia*

www.glasnik.hu

Tiskano izdanje Hrvatskoga glasnika – svakoga petka u Vašem domu. Čitajte i širite Hrvatski glasnik "oazu hrvatske pisane riječi u Mađarskoj"!

Facebook profil Hrvatski glasnik - dnevni tisak - budite obaviješteni prateći Hrvatski glasnik!
radio.croatia.hu – 24 sata glazbe, utorkom, četvrtkom i petkom od 18 sati radijske emisije s ponavljanjima drugoga dana u 10 sati!

Croatia TV - tjedni prilog! Budite naši prijatelji, pratite Medijski centar

Croatia i preko Facebookovih profila: Hrvatski glasnik; Radio Croatia; Croatia TV!

Novi NAT – nudi li rješenje za probleme u odgojno – obrazovnom sustavu?

Opće je poznato da je u Mađarskoj 8. veljače 2020. usvojen novi Nacionalni kurikulum (NAT), koji se od 1. rujna, to jest početka naredne školske godine uvodi u prvom, petom i devetom, a potom postupno i u ostalim razredima.

Nažalost, novi Nacionalni kurikulum propisuje i zahtijeva više, ostavljajući istodobno učenicima, nastavnicama i školama kao odgojno-obrazovnim ustanovama manji prostor kretanja i smanjenu slobodu izbora.

Prvotni cilj novog Nacionalnog kurikuluma bio je rasterećenje učenika, pa će tako od rujna prvaši minimalno imati 22 sata tjedno, dok je maksimalan broj tjednih sati u jednojezičnim osnovnim školama ograničen na 24, a u prvim razredima narodnosnih škola na 27 sati.

Sve to zvuči lijepo, ali ne smijemo smetnuti s uma da Nacionalni kurikulum istodobno povećava opseg gradiva pojedinih predmeta, pa se s pravom postavlja pitanje: kako to izvesti uz smanjenu satnicu? Odgovornost tereti učitelja i nastavnika, o njemu ovisi hoće li razvijati kompetencije ili će se strogo držati propisa Nacionalnog kurikuluma! Drugi najvažniji cilj kurikularne reforme uz prenošenje općeobrazovnih sadržaja i leksičkog znanja bio je unapređenje određenih kompetencija. Pored od ranije poznatih ističu se socijalne, emocionalne i interpersonalne kompetencije, koje se ostvaruju u rasponu od najuže (obitelji) do najšire zajednice (društva), gdje se postavljaju pitanja društvene odgovornosti u kontekstu aktualnih tema, poput zaštite okoliša u budućnosti.

Razvoj kompetencija, poput učenja, komunikacije, stvaranja teksta i kreativnosti ponajviše se vezuje uz društveno-humanističke predmete, no uvjeren sam da te kompetencije imaju itekako važnu ulogu u usvajanju općeobrazovnih sadržaja i predmetnog gradiva te općenito u procesu uspješnog školskog, a kasnije i cjeloživotnog učenja.

Nacionalni kurikulum obuhvaća i nova nastavna područja poput tehnologije i digitalne kulture, predviđeno je i integriranje prirodoslovnih predmeta u 7.-8. razredu u jedinstven modul.

Kurikulum se među ostalim poziva na suvremene metode, ali istovremeno zadržava, odnosno povećava količinu gradiva. U tom smislu naglašava novi pristup aktivnog uključivanja učenika u nastavni proces (što je zajednički cilj i najbolji način usvajanja znanja), što iziskuje više vremena. Ukoliko nastavnik želi udovoljiti kriterijima i obraditi obvezno gradivo na satu će ipak

održati predavanje (u obliku frontalnog rada), primjerice govoriti o književnom tekstu, umjesto čitanja i samostalne obrade književnog djela, kako bi se time kroz suvremene metode razvijale kompetencije čitanja i razumijevanja teksta.

Pored svih tih proturječnosti novog kurikuluma možda najviše kritika i nezadovoljstva izaziva predmet mađarske književnosti, gdje svjedočimo slaboj zastupljenosti suvremenih autora. Nacionalni kurikulum za 80% satnice propisuje obradu obveznog gradiva, pri čemu bi se trebali obuhvatiti autori s tzv. završenim stvaralaštvom. U preostalih 20% satnice nastavnici mogu slobodno birati autore i književne tekstove, no tek nakon što su uspješno svladali obvezno gradivo, a znamo da su izgledi za to vrlo mali. Zapravo, možemo reći kako će suvremena književnost skoro u cijelosti izostati, iako vrlo često put do klasične književnosti vodi upravo kroz nju. Uslijed toga mnogi učenici književnost će i dalje doživljavati kao niz arhaičnih, zastarjelih i nametnutih tekstova.

I za kraj o još jednoj novoj paradigmi Nacionalnog kurikuluma, odgoju prema jako naglašenom nacionalnom (većinskom) identitetu, koji uveliko utječe i na naš narodnosni identitet, što se nipošto ne smije zanemariti. U ovom doista osjetljivom pitanju, kao i u cijelom odgojno-obrazovnom procesu najvažniju ulogu i dalje će imati učitelji i nastavnici. Način prenošenja gradiva, prilaženje pojedinim temama i naglasci unutar sveopćeg objektivnog pristupa ovise isključivo o njima. Naravno, to najviše dolazi do izražaja u nastavi povijesti, odnosno mađarske književnosti gdje se komparativnom metodom lako mogu uspostaviti poveznice prema hrvatskoj književnosti i time doprinijeti jačanju hrvatskog identiteta. Pedagoški izazov je neupitan, a odgovornost na prosvjetnim radnicima golema.

Žanet V.

Hrvatska manjina u Europi

U Hrvatskom saboru 5. ožujka pod naslovom „Hrvatska manjina u Europi“ održana je tematska sjednica Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Predstavnici hrvatskih manjinskih zajednica iz deset europskih zemalja govorili su o aktualnom položaju i izazovima, rezultatima i perspektivi hrvatskih nacionalnih manjina u zemljama iz kojih dolaze.

Božo Ljubić, predsjednik Odbora za Hrvate izvan RH Hrvatskog sabora i Ivan Gugan, potpredsjednik Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH i predstavnik hrvatske manjine u Mađarskoj za vrijeme vođenja sjednice

Sedamnaest predstavnika hrvatske manjine iz dvanaest europskih država zastupljeno je u Savjetu Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske, među kojima su i dva predstavnika Hrvata iz Mađarske, Ivan Gugan i Franjo Pajrić. Ivan Gugan jedan je od četiri izabrana potpredsjednika Savjeta i predsjednik grupacije predstavnika manjina iz dvanaest europskih zemalja.

Sjednicu su otvorili potpredsjednik Hrvatskog sabora Željko Reiner, predsjednik Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, saborski zastupnik Božo Ljubić i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas, a nazočili su joj predstavnici hrvatske nacionalne manjine iz deset zemalja, članovi Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatskog sabora, saborski zastupnici te predstavnici tijela državne uprave i javnih institucija.

Uz Ivana Gugana i Franju Pajrića sjednici je iz Mađarske nazočio i Jozo Solga, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu.

Nakon svečanog otvaranja nazočnima se obratio Ivana Gugan, potpredsjednik Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH i predstavnik hrvatske manjine u Mađarskoj, koji je govorio o položaju Hrvata u europskim zemljama.

Nazočnima su se obratili predstavnik iz Republike Austrije Stanko Horvath, predstavnik iz Republike Bugarske Hristina Jankova, potpredsjednik Hrvatske građanske inicijative Crne Gore Ilija Janović, predstavnik iz Republike Češke Josef Leisser i predstavnica iz Republike Italije Antonella D'Antuono.

Potpredsjednik Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH i predstavnik hrvatske manjine u Mađarskoj Ivan Gugan izložio je integralno izvješće o stanju hrvatske nacionalne manjine u Europi. Naglasio je „kako se hrvatske manjinske zajednice u srednjoeuropskim i južnojoeuropskim državama prilično razlikuju po svojim povijesnim, kulturnim, jezičnim karakteristikama te kako je ovaj današnji susret prilika da svi zainteresirani čuju nešto o povijesti, pravnom i društvenom statusu, političkim i socijalnim prilikama u kojima žive, da čujete što se sve čini kako bi se očuvali hrvatski jezik i običaji, kakvim su problemima suočene manjinske zajednice i kakvu pomoć očekuju od matične domovine“.

U svojstvu člana Savjeta Vlade RH iz Mađarske Ivan Gugan kazao je „kako je hrvatska manjina u Mađarskoj po svojim povijesnim, jezičnim, kulturnim karakteristikama izuzetno heterogena zajednica, čiji su pripadnici i geografski udaljeni jedni od drugih. To izuzetno bogatstvo i šarolikost jezičnog i kulturnog blaga nas

čini ponosnim, no isto tako te raznolikosti ponekad stvaraju određene nesuglasice. Hrvati su stoljećima unatoč snažnoj mađarizaciji uspjeli očuvati svoj jezik, kulturu i običaje, na čemu žele istrajati i usprkos globalizaciji, te velikim izazovima XXI. stoljeća. Ogroman iskorak u društvenopolitičkom životu Hrvata u Mađarskoj dogodio se prije 25 godina. Nakon izmjene zakona o manjinama i izbornog zakona Hrvati su dobili šansu da njihovi predstavnici interese zajednice zastupaju u političkim tijelima na lokalnoj, županijskoj i državnoj razini. Tada su deklarirani glavni ciljevi, očuvanje materinskog jezika, kulturne baštine, te izgradnja kulturne autonomije i institucionalne pozadine. Ta načela vodila su čelništvo Hrvatske državne samouprave u ova dva i pol desetljeća, a tako će sigurno ostati i nakon prošlogodišnjih izbora, kada je formirano 116 hrvatskih mjesnih samouprava, šest županijskih, budimpeštanska i najviše političko tijelo, Skupština Hrvatske državne samoupre. Na parlamentarnim izborima 2018. po drugi put izabran je hrvatski predstavnik u Mađarskom parlamentu, i ovaj put u statusu glasnogovornika. Njegov rad u Parlamentarnom odboru za manjine i dosad je bio izuzetno uspješan, no zajednica će i nadalje težiti da se za Hrvate osigura punopravni mandat, iako to trenutno ne vidim realnim. U skladu s navedenim ciljevima, naša je zajednica utemeljila petnaestak institucija, obrazovne i kulturne centre, znanstveni zavod, izdavačku kuću, medijski centar, Muzej sakralne umjetnosti, Hrvatsko kazalište, a sve se to u cijelosti financira iz mađarskog državnog proračuna. U školama diljem Mađarske trenutno oko 3000 djece uči hrvatski iz udžbenika koje su sastavili naši stručnjaci i tiskani su u našoj izdavačkoj kući. Imamao svoje medije, a program na hrvatskom jeziku emitira i Mađarska radiotelevizija. Mislim da se iz navedenog može zaključiti da je hrvatska zajednica u Mađarskoj dobro organizirana, no pred njom su brojni izazovi. Zadnjih godina otvarali smo kulturne centre u svim regijama gdje žive Hrvati, a pored četiri postojeća cilj nam je otvarati i nove hrvatske školske centre, kako bismo pokušali donekle nadomjestiti tradicionalnu hrvatsku sredinu i stvoriti hrvatske otoke u mađarskim gradovima. Gubitak jezika jednak je gubitku identiteta i početak puta prema nestajanju, stoga je strateški cilj Hrvatske državne samouprave zaustavljanje ili barem usporavanje tog procesa i jačanje hrvatskog školskog sustava u Mađarskoj. Smatramo da budućnost Hrvata u velikoj mjeri ovisi o obrazovanju na hrvatskom jeziku. Upravo zato prije godinu dana

Uz Ivana Gugana i Franju Pajrića sjednici je iz Mađarske nazočio i Jozo Solga, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu

utemeljili smo Metodički centar, radimo na kompletnoj izmjeni programa nastave hrvatskog jezika, pripremamo nove udžbenike, obnavljamo i proširujemo školske zgrade, kako bismo stvorili što bolje uvjete u području obrazovanja. Važan korak u tom smjeru predstavlja što smo se u suradnji s našim predstavnikom u Mađarskom parlamentu izborili da svaki student koji upiše hrvatski jezik prima mjesečnu stipendiju od 250 eura, a nastavnici u hrvatskim školama i nastavnici hrvatskog jezika narodnosni doplatak, koji mjesečno iznosi blizu 300 eura. S vremena na vrijeme - a nažalost, to je opet jako aktualno - na jugu Mađarske pojavljuje se takozvano „bunjevačko pitanje“. Pojedinci uz moralnu i financijsku potporu iz Republike Srbije potiču pitanje Bunjevaca kao posebne manjine. Iako su u dva navrata od strane Mađarskog parlamenta njihovi zahtjevi odbijeni, ovih mjeseci počela je još jedna brutalna kampanja, u kojoj se Hrvate javno naziva ustašama, fašistima, ugrožavateljima Bunjevaca i bunjevačke kulture. Skupština Hrvatske državne samouprava na svojoj narednoj sjednici izglasat će deklaraciju po tom pitanju i nastaviti s predavanjima te informiranjem bunjevačkih Hrvata u Bačkoj. Bilo bi izuzetno važno da se u Republici Hrvatskoj prepoznaju naša nastojanja u cilju očuvanja materinskog jezika, hrvatskih običaja i kulture, da nam se za to pruži stručna, moralna, a za određene projekte i rad pojedinih institucija i materijalna pomoć, jer nažalost naš glas rijetko dopire do Trga svetog Marka ili Pantovčaka.“

Predstavnik hrvatskih manjina u svom obraćanju govorili su o položaju Hrvata u zemljama iz kojih dolaze te o aktualnom položaju i izazovima, ali i o postignućima te perspektivi hrvatske nacionalne manjine u njihovim zemljama.

Govorilo se i o aktivnostima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske kojima se nastoje stvoriti što bolji uvjeti za poboljšanje njihovog položaja i svakodnevnog života.

Nakon obraćanja uslijedila je rasprava, koju je posebno „uzburkala“ analiza položaja Hrvata u Srbiji. „Petnaest godina Republika Srbija ne primjenjuje institut zajamčenih mandata, što obesmišljava bilo kakva naša nastojanja kada je u pitanju naša politička participacija u donošenju odluka“, istaknuo je predsjednik Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine Tomislav Žigmanov.

Hrvatska ta prava poštuje pa se mostovac Miro Bulj pita gdje je tu reciprocitet.

Zaključak sjednice je da će se izneseni problemi početi rješavati kako bi do sljedeće sjednice bio vidljiv pomak u ostvarivanju prava Hrvata kao nacionalne manjine u 12 europskih država. Na sjednici su doneseni i zaključci te preporuke za poboljšanja položaja Hrvata u europskim zemljama. *BPB & sabor.hr*

ZAKLJUČCI

s 31. tematske sjednice Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske Hrvatskoga sabora „Hrvatska manjina u Europi: položaj i perspektive“

Zagreb, 5. ožujka 2020.

Nakon uvodnih izlaganja Bože Ljubića, predsjednika Odbora za Hrvate izvan RH Hrvatskog sabora, državnog tajnika Zvonka Milasa (Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske) i Ivana Gugana, potpredsjednika Savjeta Vlade za Hrvate izvan RH te predstavnika hrvatske manjine na sjednici je zaključeno kako institucije Republike Hrvatske, u suradnji s predstavnicima hrvatskih manjinskih zajednica, trebaju nastaviti i dodatno intenzivirati različite kontinuirane aktivnosti na stvaranju što boljih uvjeta za očuvanje i razvijanje nacionalnoga, jezičnoga, kulturnoga i vjerskoga identiteta pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica u svih 12 europskih država.

Pri tome se ističu sljedeće aktivnosti:

- poduzimanje sustavnih i koordiniranih aktivnosti s ciljem definiranja statusa u onim državama u kojima Hrvati nisu priznati kao nacionalna manjina: ponajprije u Republici Sloveniji, potom u Republici Bugarskoj te u Republici Sjevernoj Makedoniji gdje nisu formalno priznati, iako postoji bilateralni sporazum između dviju država o obostranoj zaštiti nacionalnih manjina;
- aktivan rad na poboljšanju statusa i položaja te povećanju ostvarenosti manjinskih prava u onim državama u kojima su Hrvati priznati kao nacionalna manjina (odnosno, nacionalna manjina, narodnost, jezična manjina ili narodna grupa, sukladno zakonodavstvu pojedine države);
- podupiranje strateških projekata, osnaživanje ljudskih potencijala te stručnih i znanstvenih kapaciteta pripadnika hrvatske nacionalne manjine, posebice u Republici Srbiji;
- intenzivan rad u okviru međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalnih manjina, koji su se pokazali kao vrlo učinkovit mehanizam za unaprjeđenje manjinskih prava, pri čemu se ističe MMO s Mađarskom te rad na sklapanju novih bilateralnih sporazuma koji će omogućavati uspostavu ovakvoga oblika međunarodne suradnje, poput pokrenute inicijative prema Republici Češkoj;
- kvalitetna provedba postojećih i osmišljavanje novih projekata usmjerenih na očuvanje jedinstvene kulturne baštine i razvijanje nacionalnog identiteta, ali i na stvaranje što boljih životnih uvjeta koji će poticati ostanak autohtonih hrvatskih zajednica u svih 12 europskih država, s posebnom pozornošću na Republiku Kosovo, gdje Hrvatima prijete biološki nestanak;
- podržavanje i razvijanje različitih modela učenja hrvatskoga jezika i kulture u manjinskim zajednicama, poticanje razmjene učenika i studenata, njihovih posjeta domovini i razvijanje programa za djecu i mlade; važno je, također i nadalje osiguravati i dodatno promovirati posebne upisne kvote za različite studentske programe na sveučilištima u Republici Hrvatskoj za pripadnike hrvatske nacionalne manjine;
- poticanje svih vidova suradnje pograničnih županija s pripadnicima hrvatske nacionalne manjine, s naglaskom na iskorištavanje mogućnosti financiranja iz EU fondova;
- intenziviranje komunikacije i suradnje pripadnika hrvatske nacionalne manjine s Odborom za Hrvate izvan Republike Hrvatske Hrvatskoga sabora, Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatskom maticom iseljenika i drugim nadležnim tijelima i institucijama Republike Hrvatske
- jačanje međusobne povezanosti pripadnika hrvatske nacionalne manjine unutar jedne države, kao i unutar različitih država i s Republikom Hrvatskom te s Hrvatima u Bosni i Hercegovini i s hrvatskim iseljeništvom, čime se aktivno doprinosi razvoju suvremenog hrvatskog zajedništva na globalnoj razini.

Obnovljen bunjevački narodni običaj Bajske bunjevačke maškare

U suorganizaciji Hrvatske samouprave i Grada Baje, pod glavnim pokroviteljstvom gradonačelnice dr. Kláre Nyirati 22. veljače 2020. godine u Baji obnovljen je ophod bunjevačkih maškara. Kako ističu organizatori, osim što se željela začeti tradicija maškare su obnovljene kako bi grad pored srpanjske fišijade dobio i zimsku turističku atrakciju. Radi se o običaju bunjevačkih Hrvata istjerivanja zime i iščekivanja proljeća koji je po prvi put dokumentiran početkom 20. stoljeća. Poslije Drugog svjetskog rata uslijedio je prekid, a maškare su obnovljene 1956., nakon čega su se održavale do šezdesetih godina prošlog stoljeća. Pokušaja obnove bilo je 70-ih i 90-ih, no priredba je opstala tek godinu-dvije.

U povorci maškara

Povorku maškara predvodili su medvjed, Bošnjak, didak i batinaš

Sastavi „Bačka“ i „Čabar“

Cjelodnevni program na središnjem gradskom trgu Svetog Trojstva počeo je prijepodnevnom igraonicom i obrtničkim radionicama za djecu. Uslijedila je bunjevačka plesačnica sa sastavima „Čabar“ i „Bačka“, a u gastro-dvorištu kuhala su se tradicionalna pokladna jela, ovčji paprikaš, i ovčji paprikaš s kupusom. Cijeli dan glavnim bajskim trgov odjekivala je hrvatska glazba, pozivajući sudionike, prolaznike i znatiželjnike. U poslijepodnevnom satima održan je dječji koncert Vilmosa Gryllusa pod naslovom „Bal pod maskama“. Ophod bunjevačkih maškara počeo je između 16 i 17 sati, i to u dvije kolone, koje su u isto vrijeme krenule sa sjevera, od zgrade u Dózsinoj ulici 8, te s juga iz ulice Slobode (Szabadság) 54, kako bi se ujedinile na glavnom trgu. Medvjed, didak, Bošnjak i batinaš, vještice i čarobnjaci tradicionalni su likovi koji su uz bučnu pjesmu i ples predvodili oko dvjesto bunjevačkih maškara. Sjevernu povorku pratio je garski orkestar „Bačka“, a južnu bajski orkestar „Čabar“, a pod maskama ili

u narodnoj nošnji pridružili su se KUD-ovi i sastavi bunjevačkih Hrvata iz Baje i okolice, od Dušnoka do Čikerije i Gare, uz nekoliko članova mađarskih udruga. Povorce su ispratili znatiželjnici, a na trgu ih je dočekalo pravo mnoštvo, prema procjenama od preko tisuću ljudi. Po dolasku na trg razvilo se veliko kolo maškara i publike. Sudionike i goste pozdravili su bajska gradonačelnica dr. Klára Nyirati, veleposlanik RH u Budimpešti Mladen Andrić, a o tradiciji bunjevačkih maškara govorio je dr. Dinko Šokčević, koji se već petnaest godina zalaže za oživljavanje tog starog običaja bunjevačkih Hrvata iz bajskog Dolnjaka.

Dinko Šokčević među ostalim nam je rekao da su stari pokladni običaj bunjevački Hrvati zasigurno donijeli iz svoje pradomovine. Prepoznatljivi likovi medvjeda i didaka simboliziraju zimu, a Bošnjaka i batinaša proljeće. Medvjed i Bošnjak jedinstveni su likovi, karakteristični za bajske bunjevačke Hrvate, a imaju i svoju povijesno-kulturnu važnost. Bošnjak, naime, dolazi iz Bosne: nekad su u Baju i druge dijelove Monarhije medvjede dovodili bosanski Cigani, koji su ih tjerali na ples. Bošnjak izgledom podsjeća na Turčina, na glavi mu je turban, lice obojeno u crveno, nosi crvenu pregaču i bijeli „peškir“ oko pojasa. Prema riječima Dinka Šokčevića, podroban opis maškara potkrijepljen fotografijama pronašao je u radu bajskog nastavnika Antala Kovácsa, koji je 1903. objavljen u časopisu „Néprajzi Értésítő“.

Nakon dolaska maškara na središnjem gradskom trgu održana je plesačnica, svirali su sastavi „Čabar“ i „Bačka“. Pokladna zabava završila je u večernjim satima maškarskim balom u Turističkom centru na Petőfijevom otoku, uz nastup glazbene skupine „Zabavna industrija“ i bogatu tombolu. Priredbu su podržali Grad Baja, Hrvatska samouprave grada Baje, Kulturni centar bačkih Hrvata i Bunjevački zavod za kulturu.

Veliko kolo maškara i posjetitelja

Stipan Balatinac

Edukativna i folklorna večer u Katolju posvećena knjizi, materinskoj riječi i folkloru

Predstavljena je monografija „Oj, Kozaru, ti selo na brijegu“

U organizaciji Hrvatske samouprave 15. veljače u Katolju bogatim programom obilježene su tradicionalne Ženske poklade. Nakon okupljanja skupina „maškara“ se uz pjesmu i glazbenu pratnju Antuša Vizina na harmonici uputila do zgrade seoskog muzeja, u čijem je dvorištu zapaljena pokladna vatra oko koje se zaplesalo. Druženje je nastavljeno kulturno-folklornim programom u mjesnom kulturnom domu. Nastupili su mohački KUD „Zora“, Ženski pjevački zbor iz Kozara, i Pjevački zbor „Karašica“ iz Katolja. Katoljske Šokice već godinama nisu proslavljale običaj svojih predaka u katoljskoj Planini (vinogradima).

Sudionike i goste, među kojima i predsjednika HDS-a Ivana Gugana pozdravili su zastupnici Hrvatske samouprave Katolja Katica Polić Erdorf i Vince Živković.

U kulturnom dijelu večeri predstavljena je monografija „Oj, Kozaru, ti selo na brijegu“, koju je uredila Branka Pavić Blažetin, a izdala Hrvatska samouprava Kozara u sunakladništvu Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. Pored urednice u predstavljanju

monografije sudjelovali su predsjednica kozarske Hrvatske samouprave Ana Crnković Andres, Kozarkinja Marica Kovačević Katić i ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. sc. Stjepan Blažetin.

Publika je mogla upoznati nastanak i svrhu objavljivanja monografije, a bilo je riječi i o važnosti bilježenja lokalne povijesti i čuvanja kolektivnog sjećanja za opstanak zajednice. Posebno je naglašeno kako je očuvanje hrvatskog nacionalnog identiteta i istraživanje vlastite povijesti moguće tek kroz izdanja na hrvatskom jeziku, kojima se potvrđuje vlastita samobitnost i daje prestiž materinskom jeziku. Sve ostalo o nama pišu „drugi“, oni kojima nisu važne hrvatske vrijednosti, niti ih žele zabilježiti i sačuvati na hrvatskom jeziku za generacije koje dolaze. Monografija „Oj, Kozaru, ti selo na brijegu“, prva je knjiga na hrvatskom jeziku koja govori o povijesti, jeziku, vjeri, obrazovanju, manjinskoj politici, prošlosti i sadašnjosti šokačkih i drugih Hrvata u Kozaru. Druženje oko knjige ispunjeno emocijama i zabilježnim osobnim pričama potrajalo je punih četrdeset minuta, što potvrđuje koliko su nam potrebni takvi susreti.

U prepunoj dvorani okupili su se i bivši stanovnici Katolja, koji su taj dan došli u posjet roditeljima. Nakon promocije uslijedio je folklorni program.

Anka Divjak, Marica Kovač i Melita Živković ispekle su divne „kolačiće“

Plesači mohačkog KUD-a „Zora“, kojeg već više desetljeća neumorno vodi Stipa Daražac, kroz brojne koreografije karakteristične za hrvatski folklor prikazali su svoje plesno umijeće, a sve uz pratnju svog izvrsnog sastava „Poklade“. Ženski pjevački zbor kozarskih Hrvatice prikazao je kozarske ženske „fašange“ kroz scensku igru, pjesmu, ples i harmonikašku pratnju Antuša Vizina, čime je zaslužio burni pljesak publike. Ipak, najviše se iščekivao nastup katoljskog ženskog pjevačkog zbora. Zbor – koji je osnovan prije godinu dana i okuplja katoljske ljubiteljice pjesme – na početku je izveo zbir mađarskih pučkih pjesama, a drugi blok posvetio hrvatskim šaljivim pučkim pjesmama. Osim pjesme bilo je tu i glume, u kojoj je pomogao učenik osnovne škole Miroslava Krležje, Katolčanin Mirko Ivanković. Sa zborom oдавно vježba i harmonikaš Antuš Vizin. Napredak je očit, kako u izboru pjesama, tako i scenskom nastupu, o čemu je svjedočio i dugotrajan, oduševljen pljesak brojne publike. Ovu je priliku iskoristio Antuš Vizin, kako bi se simboličnim poklonom zahvalio strini Mariji Kolar Balatinac, kod koje je nedavno sakupljao katoljsko pjevno narodno blago.

Uslijedilo je druženje do kasnih sati. Tomas Divjak skuhao je izvrstan perkelt, a Katoljke ispekle još bolje „fanjke“, bilo je i kolača, a Orkestar „Poklade“ osigurao je „štimmung“ za sve one željne plesnih koraka.

Branka Pavić Blažetin

Pjevački zbor Karašica

Opera „Ero s onoga svijeta“ i balet „Smrt u Veneciji“ HNK Zagreb oduševili budimpeštansku publiku

U sklopu predsjedanja Vijećem Europske unije Republika Hrvatska Europi predstavlja bogatstvo i širok spektar kulturne baštine. Tako je sredinom siječnja u budimpeštanskom kazalištu Erkel gostovala Opera Hrvatskog narodnog kazališta Zagreb s Gotovčevom operom „Ero s onoga svijeta“, a baletni ansambl HNK Zagreb s višestruko nagrađivanim baletom Valentine Turcu „Smrt u Veneciji“. Predstave su nagrađene dugotrajnim pljeskom i ovacijama prepune dvorane.

Na golemoj kazališnoj sceni izvrsnih akustičkih osobina Orkestrom zagrebačke Opere ravnao je dirigent Josip Šego, dok je moćni zbor uvježbao Luka Lukšić. Opera zagrebačkog HNK gostovala je sa slavnim režijom Krešimira Dolenčića „Ero s onoga svijeta“, a zahvaljujući titlovima na mađarskom i engleskom jeziku publika je mogla pratiti libreto Milana Bregovića. Brojni osvrti predstavu ocjenjuju zaštitinim znakom hrvatske opere koji prenosi hrvatske pjesme i plesove u svijet, uz idealan spoj glazbe i dramske riječi. Priča o prerušenom bogatom mladiću sa sretnim završetkom već na prvo čitanje djeluje kao pun pogodak. Glavni lik i pokretač radnje je Mića (Stjepan Franetović), bogati seoski sin iz Dalmatinske zagore, kojeg svojom pjesmom bude djevojke dok krune kukuruz. I dok pokušava pronaći djevojku s kojom bi se oženio, Mića se na majčin savjet

predstavlja kao siromah, „Ero s onoga svijeta“. Djevojke su jako sretno, izuzev Đule (Tamara Franetović Felbinger), za koju mačeha i ne mari. Kada se Doma (Sofija Ameli Gojić), Đulina mati i Ero susreću ona se raspituje o pokojnom mužu, a Mićo izmišlja priču da joj muž tuguje što se preudala i traži dukate koji mu nedostaju. Doma daje dukate Mići koji bježi. Doma ispriča mužu Marku (Ivica Čikeš) što se dogodilo, a on shativši da se radi o prijevari okuplja seoske muškarce i kreće u portagu za lopovom. Doma i Đula odlaze mlinaru Šimi (Ljubomir Puškarić), koji ženama melje kukuruz. Potjera se nastavlja, Mića priznaje Đuli istinu i vraća dukate. Nakon toga sretni odjašu na konju gazda Marka. Đuli nakon izvjesnog vremena nedostaje rodni kraj, pa se s Mićom vraća u selo. Priča se završava sretno u velikom i veselom završnom kolu „Što na nebu sja visoko...“. Koreografija Valentine Turcu „Smrt u Veneciji“ nominalno se referira na istoimeno remek-djelo Thomasa Manna, no više se oslanja na filmsku obradu koja je snimljena 1971. godine u režiji Luchina Viscontija. Glavni lik, slavni književnik Gustav von Aschenbach (Takuya Sumitomo) kod Viscontija modeliran po velikom skladatelju Gustavu Mahleru, odlazi u Veneciju kako bi se između ostalog riješio spisateljske krize. Iz slika baleta iščitavaju se dekadentna Venecija 1912., luksuzni hotel na Lidu, zabave bogataša i morbidni šarm. Aschenbach u svojoj usamljenosti i posvećenosti nailazi na četrnaestogodišnjeg Tadzija (Andrea Schifano), kojeg doživljava kao inkarnaciju savršene ljepote, jer kako piše Mann „samo ljepota dostojna ljubavi jedini je oblik duhovnog svijeta koji možemo prihvatiti i iskusiti kroz naše osjećaje“. Danima ga prati i koristi svaku priliku da bude u njegovoj blizini, mladić mu postaje jednim izvorom zadovoljstva. Aschenbach je uvijek izdvojen, sam u

FOTO: HNK ZAGREB

Smrt u Veneciji

kutu ili u baru hotela, prepušten promatranju ljudi koji sa odmaraju, uživaju ili smiju na plaži, zanemarujući strašnu zbilju, epidemiju kolere. Sablasna napetost i tanka nit netrpeljivosti prate svaku sliku baleta, počevši od početne scene, oproštaja glavnog lika od žene (Edina Pličanić). Glavni lik za suputnika podsvjesno bira Anđela smrti (Guilherme Gameiro Alves), koji se zabavlja s gostima ili s mladićima igra nogomet. Gosti-turisti opčinjeni su njegovom ljepotom i fotografiraju se s njim. Anđeo smrti ne ispušta Aschenbacha iz vidokrug, i u trenutku kada želi napustiti Veneciju, on ga sprječava. Koristi svaku priliku da ga učini nesigurnim. Gosti polako napuštaju Veneciju, što odgovara Aschenbachu, koji uživa u samoći. Kulise i scena nagovješćuju prolaznost i smrt: od širokog horizonta morske pučine

dolazimo do skućenog prostora između „četiri tamna zida“, a o njima govore i kontrasti bijelog i crnog, crni kostimi koji zamjenjuju lepršave bijele. Vrhunac predstave je slika smrti, s mrtvim tijelima po „ulicama“ Venecije i likom Tadzija koji stoji na morskoj obali, nehotice se okrećući gornjim dijelom tijela prema publici, s rukom na kuku i izgubljenim pogledom koji upućuje preko ramena. Aschenbach primjećuje prizor i predaje se Anđelu smrti. Slijedi svojevrsni „Mrtvački ples“, ocharavajući, zanosan i zavodnički ples Anđela smrti na sceni, dok na platnu gledamo usporeni snimak njegovih pokreta, a u pozadini vidimo štopericu koja odbrojava sekunde (poput scene iz filma „In time“ Andrewa Nicolija). Iznemogli Aschenbach predaje se Anđelu smrti i pleše s njim, grli ga rukama i zajednički otplovljavaju na gondoli. Redateljica, dramaturginja i koreografkinja Valentina Turcu vrhunski spaja klasični balet sa suvremenim plesnim izričajem, kako i glazbu Gustava Mahlera s pjesmama Massive Attacka „Angel“ i Cigarette After Sexa „Dreaming Of You“. Jednako tako cjelovečernji balet u dva dijela majstorski je zaokružen simbolikom broda: glavni lik doplovljava i napušta scenu u klasičnoj venecijanskoj gondoli, simbolu ljupkosti i ljepote, koja se dok klizi po Canal Grandeu pretvara u brod Tanatosa, boga smrti.

Kristina Goher

Trenutak za pjesmu

Starost

Zgrbljena figura
starost. Jedino je ravan
– štap.

Dubravko Ivančan

Rozmarinovo veselje u Hrvatski Šica

Branje rozmarina u južnogradišćanski seli jedna je od najlipših tradicij na samom kraju fašenjka. U Nardi, ljetos se nije mogla sabrati generacija dičakov za ovo mesopusno slavlje, a tvrdjava za rozmarinov svetak je još svenek Gornji Četar. Tamo pred Čistom srijedom, u pondiljak Gorica je glasna od veseljakov, a utorak pri hiža divičić se mulatuje po cijeli dan, a dugi period radosti se zatvara s balom. U Hrvatski Šica u zadnje vrime ponovo se ganu dičaki po selu s muzičari i jačkami, rozmarinom na škrljači u tanac i na oduševljenje sela. U subotu, 22. februara, u koordinaciji šičkoga poglavara Vilija Bugnića, malo smo mogli i mi marširati sa tamošnjimi junaki i osvidočiti, kako se nosi ta fašenjska pravica, od hiže do hiže.

Pri hižnomu paru Móricz-Pehm, za hrptom crikve jur se saberu dičaki na daljnji put. Dugovlačiti vrime nije spametno, kad ako su na jednom mjestu preveć dugo, manje ostane za druge domaćine, a svagdir se šika istancati žene i divojke i velikodušno kušati, što se nek ponuka. Jutka Habetler od Božjega doma sprodja pogledom glazbeni šereg koji je invitiran u njevu hižu. Na stolu pilo i jilo, žgano se toči, a pravoda je i teta Jutka ulovljena za par korakov u tancu. Do Taschlerovih koracaju zatim glavni junaki, ki su se hitili u ovu službu jur rano ujutro. Zanimljivo je da ovde nij' inscenirane koreografije kot u Gornjem Četaru, kako moraju ići dičaki. Svaki je sam režiser svojega mesopusnoga hodočašća. Ki ovde, ki onde se vliče melodija jur poznatih sviračev, a kako se čuje, još hrvatska jačka nije skroz skrsnula. „Kad najzad pogledamo, dar 25 ljet ide ovako pri nas na fašenjsku subotu. Kad dobro vrime dojde, odlučimo se od zime. Mladina od hiže

I domaće žgano se redovno kuša

Dan mužike i tancanja i kod Taschlerovih

do hiže ide, pozovu svakoga uvečer na mužiku u Kulturni stan. Ovo moramo obdržati, što su naši oci pak praoci prijeli. Od ove pravice more svidočiti i kronika Vincija Wölfingera, ter tamo je zapišeno da su se u ovu dob i fajbegari oblikli pak su mladi onda s njimi išli. Ja se veselim da danas su dvanaestimi skupa došli u ovom selu“, veli seoski poglavar s kim se pominamo jur na dvoru familije Pock. Pri nji jur i Čibi kucak znatiželjno gleda, što se zgoda i što je ova larma, a teta Giza Reikovacz-Pock sa svojimi osamdesetimi ljeti se spomenu: „Kad sam ja imala 14 ljet, onda su išli dičaki nek divojkam. Ne kot sad, spolom, u svaku hižu. Mogla je biti šunka, turta, grofljini toga je svaki put bilo, pak su nas k mužiki pozvali“. Stol, kako u prethodni ljeti i danas je pun sa svakarčkovimi fanjskimi falati, a u Čabijovu, šalno rečeno šekreštiju, negdašnju štalu,

se nosu friške kobasice. „Ovo je meni Bog dao da morem napraviti, da društvo moje i prijatelji ovde se dobro čutimo. Kad smo mi mladi bili, tužno i ružno, mi ovakovo što nismo imali. Pod komunizmom naše selo je bilo zaprto, simo stranski ljudi nisu mogli dojt. Takov je onda žitak bio, a ako to danas komu velim, nigdor mi ne vjeruje već“, komentira domaćin, ki se obrne k prijateljem i riže iz kobasic kusiće za kušanje. Grupu veseljakov zganja vrime, cilj je Dom kulture s petroviskim Žganom, bendom koji sad, po prvi put, ovde gusla. Ovako i mine dan neobično za Šičane, zato se i lučimo od nji u zaufanju da će im još Bog dugo živiti dati u ovoj lipoj tradiciji!

Tiho

Bogatstvo...

Od hiže do hiže idu junaki

Predstavljena knjiga 'Miseć sjajni razastro srminu – Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj' autora Živka Mandića

Izdavačka kuća Croatica 20. veljače 2020. predstavila je knjigu 'Miseć sjajni razastro srminu – Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj' autora Živka Mandića, koja je objavljena 2018. godine. Promociji su među ostalima nazočili opunomoćena ministrica Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Vesna Njikoš Pečkaj, predstavnik hrvatske nacionalne manjine u Mađarskom parlamentu Jozo Solga i predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban. S autorom je razgovarao Stipan Balatinac, novinar Medijskoga centra Croatica.

Stipan Balatinac i Živko Mandić

Na promociji koja je održana u konferencijskoj dvorani Croatice okupilo se tridesetak ljubitelja hrvatske pisane riječi, uključujući i autorove sumještane, koji već dugi niz godina žive u mađarskom glavnom gradu. Publiku je pozdravio predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban, naglasivši kako mu je vrlo drago prisustvovati promociji knjige autora koji je svojim više-desetljetnim istraživačkim i književnim radom zadužio hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. Prisjetio se predstavljanja 'Rječnika govora santovačkih Hrvata' (ZZHM, 2016.) 'kapitalnog djela' Živka Mandića i sa žaljenjem ustanovio kako više nema govornika mjesnih hrvatskih govora, pa je samim tim onemogućen i daljnji istraživački rad. Zahvalio se svima koji su doprinijeli promociji, posebice Živku Mandiću, izrazivši nadu da će autor uskoro objaviti sljedeće djelo. Direktor Croatice Čaba Horvath rekao je kako Izdavačka kuća Croatica ove godine proslavlja 20. obljetnicu postojanja, čemu je zapravo posvećena i ova priredba, koja predstavlja neslužbeni početak obilježavanja obljetnice. Središnje obilježavanje održat će se 5. svibnja u Croatici. Naglasio je da izdavačka kuća preko 20 godina izvrsno surađuje sa Živkom Mandićem, jednim od najplodnijih hrvatskih autora u Mađarskoj, te se nada da će se plodonosna suradnja nastaviti. Nakon toga uslijedila je promocija, koju je vodio Stipan Balatinac, novinar Medijskoga centra Croatica. Predstavljen je autorov životni put i stvaralački rad, s posebnim naglaskom na važnosti djela Živka Mandića za hrvatsku zajednicu u Mađarskoj. Za naslov djela 'Miseć sjajni razastro srminu – Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj' autor je odabrao stih jedne mohačke pučke pjesme. Na toga je potaknulo što 'srmina' u šokačkom govoru znači srebrni sjaj, a vedro nebo s mnogo srebrnog sjaja podsjeća na biserje hrvatskog narodnog stvaralaštva, koje je razasuto diljem Mađarske. U svestranom razgovoru pisca Živka Mandića i novinara Stipana Balatinca potvrđena je važnost obiteljskog odgoja, a autor je naglasio kako potječe iz jednostavne seljačke obitelji gdje se pisana riječ, napose ona na hrvatskom jeziku iznimno cijenila. U tom se osobito isticala njegova majka, koja je poznavala mnoštvo

pučkih pjesama, koje je kazivala obitelji. Tako je već u djetinjstvu 'upio u sebe tu nepresušnu ljubav prema pučkome stvaralaštvu.'

Važnost skupljanja narodnog blaga spoznao je razmjerno rano, već za gimnazijskih dana. Jer, kako je rekao, 'ako narodne umotvorine ne stavimo na papir, one kao da i nisu bile, navijeke će se izgubiti, leći u grob skupa s osobama koje su ih u svom pamćenju ušćuvala'. Stoga je zanesenjački i ustrajno, u želji da ih jednom objavi prikupljao sve hrvatske narodne vrednote, među ostalim i pučke pjesme, kako bi se u oplemenjenom ruhu, u obliku knjige, vratile sunarodnjaci-

ma, tamo gdje su i nastale, da se njegovi sumještani, a i ostali Hrvati, ponose tim trajnovrijednim ostvarajima uma i duha jednostavnih ratara.'

Objavljene pjesme dijele se na lirske i epske pučke pjesme, brojalice i ostale dječje pjesme. Među lirskim pučkim pjesmama pronalazimo i prigodne pjesme, poput koledskih, pokladnih, uskrasnih, kraljičkih, posleničkih, dodolskih i martinjskih pjesama, vinskih napitnica i zdravica, svatovskih pjesama, pjesama za Materice i Oce, uspavanki, naricaljki i ukopnih pjesama, ljubavnih pjesama, bećaraca, romanci, balada, mitoloških, socijalno-domoljubnih pjesama, vojničkih pjesama te pjesama o vjersko-političkim događajima. U epske pučke pjesme uvrštene su junačke i šaljivo-podrugljive pjesme. Autor je naglasio kako je prvu pučku pjesmu zapisao 1968. u Senandriji, a posljednju 2008. u Gari. U tom razdoblju 'otrgnuo je od zaborava' oko 370 raznovrsnih pjesama, koje su ukoričene u ovoj knjizi. Uglavnom dolaze sa štokavskog govornog područja (Peštanska, Fejerska, Bačko-kiškunska, Baranjska i djelomično Šomođska županija). Obišao je sedamdeset naselja, od čega četrdeset baranjskih, šesnaest bačkih, po četiri šomođska i peštanska naselja te po dva u Fejerskoj, Zalskoj i Željeznoj županiji. U svom sakupljačkom radu rijetko se služio diktafonom, jer je opazio da to kazivačima smeta pa je radije zapisivao. Ovog djela ne bi bilo bez ukupno 276 vrsnih kazivača. Većina je kazivala po jednu ili dvije pjesme, dok je po pet pjesama prenijelo šest kazivača: Manda Batosičanin Perović (Gornja Kanda, 1891.), Anka Biletić Marković (Lotar, 1904.), Andro Brigovac (Siget, 1914.), Marko Horvat (Kašad, 1893.), Petrona Petreš (Kačmar, 1908.), Marija Salančanin Bošnjak (Pogan, 1913.). Po šest pjesama kazivali su Matilka Gvozdanović Banović (Erčin, 1898.), Marija Prčić (Čikerija, 1917.) i Matija Sajčan (Mohač, 1894.), dok je dvoje njih prenijelo po čak devet pjesama: Eva Stuparić Mamužić (Aljmaš, 1885.) i Rudo Tarić (Andzabeg, 1902.). U pripremi je knjiga 'Od Ogulina do Budima' koju će također tiskati Croatica. Na kraju promocije Živko Mandić napisao je posvete, nakon čega je uslijedio domjenak.

Kristina Goher

Otperta proba Židanskih zvijezdic

U Kulturnom domu Hrvatskoga Židana jur se je većputi zgodalo da je dičja grupa Židanske zvijezdice, pozvala starinu i dicu ter sve zainteresirane na otpertu probu da čim većimi volju dobiju za očuvanje hrvatskih tančenih i jačkarnih tradicij. 21. februara, u petak, je skupadošlo oko 70-80 mališanov, roditeljev, tancošev i muzičarov ne samo iz spomenutoga sela, nego i iz Plajgora i Prisike.

Cilj je bio da familije skupa potrošu ure i minute u hrvatskom tancu i igri, uz hrvatsku jačku i mužiku u medjusobnom družanju. Najprlje su bila na redu dica, potom su se upoznali nazočni s narodnimi glazbali, a na kraju su se mogli isprobati u posebnom krugu i odraščeni tancoši. „Jur lani smo začeli s ovakovimi otpertimi probami u Plajgoru, Hrvatskom Židanu i Prisiki da sproberamo, kako se interesiradu ljudi za hrvatsku glazbu. Ja sam med dicom kot odgojiteljica u Prisiki, i vidim da u okolici roditelji sve manje se pominadu po hrvatski, i nisu ni va kulturi nutri. Zato smo izmislili ov skupni tanac Židanskih zvijezdic ter da ki kani more i nutrastati u naš tančeni krug“, naglasila je Kristina Pantoš-Kovač, dirigentica Židanskih zvijezdic ka je i diktirala ritam na ovom zanimanju. Ruka u ruki, noge u koraku, ne samo dica nego i matere su se našle u skupnoj igri, a kad se je istrudjalo mnoštvo, u pauzi su sendviči, pilo i pečeno čekali diozimatelje na hodniku. „U selu nismo čudami ki se bavimo s hrvatskom kulturom, zato je i dobro skupa se strefiti s dicom i odraščeni i jako se veselim da su i danas čudami došli. Gvišno je bilo i takovih ki su manje poznali naše instrumente i jačke, a med odraščene tan-

U pauzi

coše su rado stala i dica na kraju programa. Tako da morem reći da smo kot organizatori zadovoljni, jer naš cilj je svakako ulovljen“, dodala je još Kristina ka je zato i rekla da u dičjoj folklornoj grupi jako živi tradicija, imaju jur najpr brojne programe. Pokidob su na Židanski hrvatski večer zavježbali skupnu koreografiju s tancoši HKD-a Čakavci, računaju i na to da bit će s njimi i skupnih nastupov. U ljeti je predvidjen jur osmi njev folklorni tabor, a donidob je još vrimenta za nove ideje. Učiteljica Jadranka Tóth i nje dvojki svenek su ovde pri ovakovi prilika. „Simo svi rado dojdemo, mužiku poslušati, tancati. Moja divičica jedva čeka da nutrastane u grupu i mi svi roditelji samo zahvalni moremo biti za ovu mogućnost. Pravoda ćemo rado dojt i slijedeći put“, povidala je Židanka. Domaćica je židanskoga Kulturnoga doma Mirjana Šteiner ka se je takaj veselila velikom broju diozimateljev. Ona je mišljenja da oto ča je bilo prlje u selu, nažalost, jur ne moru najzad donesti. „Ovo ča još imamo, tomu se moramo veseliti, na to moramo merkati, aš je i to naš kinč i naša vridnost“, je komentirala folkloraišica kojoj je uz tradiciju, draga i važna i materinska rič. *Tiho*

Ide jačka u kolo...

Hrvatski bal u Šeljinu

Kako nam je kazao predsjednik Hrvatske samouprave Šeljina Robert Ronta u organizaciji Hrvatske samouprave 8. veljače u blagovaonici lokalne osnovne škole priređen je tradicionalni Hrvatski bal. Za dobro balsko raspoloženje pobrinuo se martinački Orkestar Podravka, a izvrsnu večeru pripremio je kuhar Jozo Kovačević. Vesela zabava koja je potrajala sve do sitnih jutarnjih sati okupila je oko sto trideset

FOTO: MLADEN ŠKRLIN

Generalni konzul Drago Horvat i predsjednik Hrvatske samouprave Šeljina Robert Ronta pozdravili su goste bala

gostiju. Glavne nagrade bogate tombole bile su vikend za dvije osobe u Biogradu na moru (poklon Turističke zajednice grada Biograda) i produženi vikend za dvije osobe u Hotelu Zavičaj u Vlašićima (poklon Hrvatske državne samouprave). *B.P.B.*

Fašenjak u Lukovišću

Predsjednica Hrvatske samouprave Lukovišća Ruža Bunjevac izvješćuje nas da je 21. veljače 2020 u Lukovišću održan fašenjak. Maskirani pola-

znici mjesnog vrtića pripremili su lijep program, u koji su se uključili i brojni odrasli, kako bi zajedno uživali s mališanima i otjerali zimu. Nakon prigodnog programa zajedno je upaljena pokladna vatra, a sudionici su nagrađeni raznovrsnim kolačima i čajem.

Ruža Bunjevac
predsjednica Hrvatske samouprave Lukovišća

BARČ

Kako je objavljeno na mrežnoj stranici gradske uprave mjesno Izorno povjerenstvo smanjilo je broj članova Hrvatske samouprave Barča. Mandat Józsefa Jankovicsa prekinut je 11. veljače, a trebala ga je preuzeti Laszlóné Sevó, kandidatkinja s izborne liste s najviše glasova, koja nije prihvatila dužnost. Pošto na listi nije bilo više kandidata, Mjesno izorno povjerenstvo sukladno zakonskim propisima odlučilo je da će samouprava funkcionirati s članom manje i mandat ostati nepopunjen do sljedećih izbora. Gradska Hrvatska samouprava svoje aktivnosti može provoditi s članom manje, no na odluku Mjesnog izbornog povjerenstva još se može uložiti žalba.

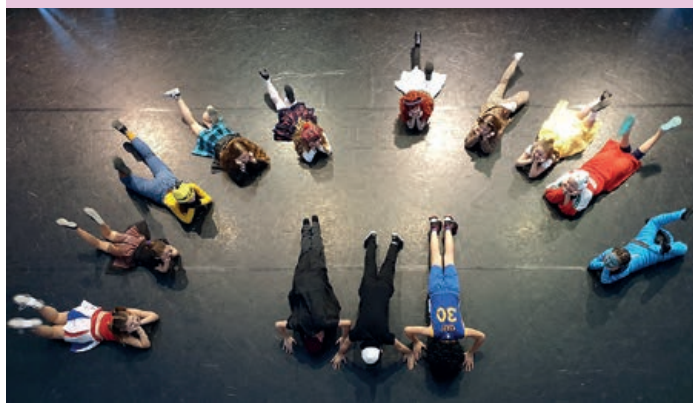
Mala stranica

Maskenbal u HOŠIG-u

Na dan maškara, 20. veljače u našoj je školi bilo veselo. Program su otvorile djevojke s popularnom hrvatskom pjesmom „Od Dunava do Jadrana“. Nakon toga slijedila je povorka učenika nižih razreda. Učenici prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda u izuzetno simpatičnim kostimima pokazali su što bi htjeli postati kad porastu. Plesna skupina Tamburica očarala nas je svojim „Majmunskim plesom“. Učenici 1.-4. razreda dokazali su da znaju plesati i uspješno izvode koreografije na dobru glazbu. Nakon njih uslijedili su učenici viših razreda. Najuspješniji razredi nagrađeni su tortom, a ostali čokoladom i krafnama. Bilo je puno lijepih plesnih izvedbi, pa je svaki razred dobio spomenicu. U kategoriji nižih razreda pobijedio je 2. razred,

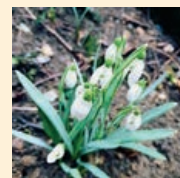
koji je pripremila učiteljica Andrea Bálint, a kod viših razreda prvo mjesto osvojio je 8. razred, koji je pripremila razrednica Žuža Molnar.

HOŠIG

ZA PAMETNE I PAMETNICE

Proljetne zagonetke

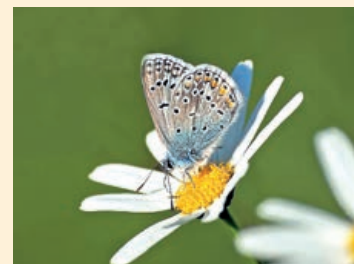
Pognuta joj stalno glava
k'o da drijema ili spava,
al prva nam javi znaj
da je hladnoj zimi kraj!

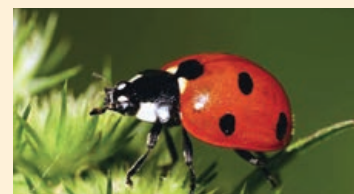
Svileno krilce
skriveno rilce.
Kad te ubode
eto nezgode,
ali i slasti
kad te počasti.

Kada dođe proljeće,
On u život polijeće,
A šarenih krila let
Dovodi ga baš na cvijet.

Njena je haljina crvene boje
na kojoj crne točkice stoje,
ponekad je sakriva trava
dok na malom cvijetu spava.

Festival tradicionalnog „svinjokolja“ bez granica

Sedmi po redu keresturski „Festival tradicionalnog svinjokolja“ 15. veljače privukao je brojne posjetitelje i izvođače s obje obale Mure. Organizacijske zadatke i ovaj put obavile su mjesne uprave Kerestura i Fičehaza te keresturska župa. Sudionici i posjetitelji mogli su uživati u „svinjokoljskim“ specijalitetima i izvrsnom hrvatsko-mađarskom kulturnom programu, dok su se natjecateljske ekipe nadmetale u mesarskim i kuharskim vještinama. Pokrovitelji jednog od najvećeg regionalnog festivala bili su dr. Péter Cseresnyés, državni tajnik u Ministarstvu inovacije i tehnologije, kojem je pripala zadaća svečanog otvaranja festivala i dr. Attila Pál, predsjednik Županijske skupštine Zalske županije.

„Svinjokoljski festival po prvi put priređen je 2014. godine s namjerom očuvanja obiteljskih svinjokoljskih običaja i promocije izvrsnih domaćih proizvoda“, rekao je u svom pozdravnom govoru načelnik Kerestura Róbert Polgár. Festival je u međuvremenu poprimio međunarodni karakter, a ovogodišnju priredbu

Ekipe „Semec“ osvojila je najviše bodova i zadržala prijelazni pehar

obilježile su dvije kulture: iz susjednog Međimurja pristigle su čak dvije natjecateljske ekipe, a na pozornici cijeli su se dan izmjenjivali hrvatski i mađarski izvođači. Osim zabave zainteresirani su mogli upoznati i mesarske vještine, serdahelski mesar Dušan Prosenjak s pomoćnicima od ranih je jutarnjih sati prikazivao korake prerade, od prženja svinje do izrade kobasica. Pod šatorima smjestile su se natjecateljske ekipe iz Bajče, Fičehaza, Kerestura, Mlinaraca, Pustare, Serdahela, Sumartona, Goričana i Donje Dubrave, pred budnim okom članova ocjenjivačkog odbora, kojim je predsjedao vrsni majstor kuhar Jozsef Prykril kuhala se „svinjokoljska“ juha, pekle su se kobasice i krvavice, pripremali čvarci i raznovrsna pečenja. Pripremanje specijaliteta od svinjetine bio je pravi izazov za one koji to ne rade svakodnevno, ali gotovo u svakoj ekipi bio je po jedan profesionalni mesar koji je pomagao oko sirovina i procesa prerade. Svaka od osam na-

„Sumartonski lepi dečki“ zabavljaju publiku

tjecateljskih ekipa postigla je neki vrhunski rezultat, no pehar je prema zbroju bodova i ove godine osvojila ekipa „Semec“, sastavljena od Mlinarčana, Keresturaca, Serdahelaca i Sumartona. Čini se da vrijedi slušati starije majstore: u pobjedničkoj ekipi sudjelovali su i umirovljenici Marija Novak i Ferenc Mozeš, koji imaju veliko iskustvo u svinjokoljskim poslovima.

„Sako leto dojdem tu, jako mi je lepo, več sam v penziji, pak tu nekaj pomorem družini. Negda sem domaj hranil svinje, ve več ne, al zato sako leto kupimo neštete svinje pak zakolemo. Velika je družina pak si rado jemo. Ve tu delamo kobase, čurke, cvirke, dekile pečju meso, pak jetra, ono je jako fino, a delamo i juhu sa zelem“, rekao je gospodin Mozeš.

Dušan Prosenjak predstavlja mesarske radove

Ekipe „Semec“ prvo je mjesto osvojila i u kuhanju svinjokoljske juhe, dok je za najbolje glavno jelo izabrano pečenje keresturskih vatrogasaca. Najfinije krvavice napravili su „Dobravski mesari“, a nagrada za najukusnije kobasice i čvarke pripala je sumartonskoj ekipi „Odojak“.

Zastupnik u lokalnoj samoupravi i predstavnik keresturskog DVD-a Antun Tišlerić prisjetio se vremena kada je festival privlačio upola manje ljudi, naglasivši kako veliki interes potvrđuje važnost priredbe, a dobar glas prelazi granicu, o čemu iz godine u godinu svjedoči sve veći broj posjetitelja iz Hrvatske. Pored izvrsnih jela ponuđen je i kvalitetan kulturni program, koji su obilježili nastupi KUD-a Donja Dubrava, tamburaškog sastava „Sumartonski lepi dečki“, harmonikaša Petera Morgena, sastava „Atomi“ i popularnog hrvatskog pjevača Vlade Kalembera. Festival su posjetili i dožupan Međimurske županije Josip Grivec, počasni građanin Kerestura prof. dr. Karlo Gadanji te načelnici naselja s obje strane granice.

beta

Hrvatski bal u Pečuhu

Goste su pozdravili Stjepan Blažetin, veleposlanik Mladen Andrić te generalni konzul Drago Horvat

Prijatelji za zajedničkim stolom

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Pečuha 21. veljače održan je Hrvatski bal, koji je okupio oko sto dvadeset gostiju. Na balu su sudjelovali visoki diplomatski predstavnici Republike Hrvatske i čelnici hrvatske zajednice u Mađarskoj.

Goste je u ime organizatora pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin, a prigodne pozdrave uputili su i veleposlanik Mladen Andrić te generalni konzul Drago Horvat. Održana je prebogata tombola, a veselo društvo uz dobru hranu neumorno su zabavljali izvrsni tamburaši ansambla „Čefa“ i „Pinka Band“. Bal je potrajao do ranih jutarnjih sati.

Branka Pavić Blažetin

U Krleži o glagoljici

Radionicu je vodila Janja Žifković Mandić

U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže za učenike viših razreda osnovne škole 26. veljače održan je sat (radionica) glagoljice. Glagoljicu je učenicima približila profesorica Janja Žifković Mandić. U radionici je sudjevalo dvadesetak učenika.

Važnost glagoljičke baštine za hrvatsku kulturu:

- jedan od prvih književnih spomenika pisanih hrvatskim jezikom, u kojem se spominje hrvatsko ime je Baščanska ploča (oko 1100.),
- najstariji poznati međunarodni diplomatski spomenik pisan hrvatskim jezikom je Istarski razvod (1275.-1395.),
- najstariji poznati zakon pisan hrvatskim jezikom i glagoljičkim pismom je Vinodolski zakon iz 1288.,
- najstarija poznata inkunabula pisana hrvatskim crkvenoslavenskim jezikom je Misal po zakonu rimskoga dvora tiskan 1483.,
- najstarija poznata hrvatska početnica za djecu je glagoljaška početnica tiskana 1527. godine.

Branka Pavić Blažetin

Suradnja HRT-a i MTV-a

Čelnici Programa za Hrvate izvan RH HRT-a i mađarske radio-televizije MTV-a sastali su se u ponedjeljak 24. veljače u Budimpešti kako bi aktualizirali Ugovor o suradnji dvaju javnih RTV servisa potpisan 27. ožujka 2015. godine.

Sastanak u MTV-u

Glavni urednik Programa za Hrvate izvan RH Hrvatske radio-televizije Ivo Kujundžić sastao se 24. veljače u sjedištu Javnoga medijskog servisa MTV-a s kolegom, glavnim urednikom Vjerske i narodnosne redakcije te programa za Mađare izvan granica Mađarske Jánosom Mucsányijem.

Osim članova četveročlane Hrvatske redakcije MTV-a, Tímeu Šakan Škrilin i Andriju Pavlekovića sastanku su prisustvovali urednica Manjiskih programa Elektra Agárdi, producent Ervin Pálosi i predstavnici tvrtke MEDIMEDIA d.o.o Tibor Pató i Zsuzsanna Borbély.

Cilj susreta bio je oživjeti i ispuniti sadržajem Ugovor o suradnji potpisan između HRT-a i MTV-a 27. ožujka 2015. godine. Radi se o izmjeni programa dviju medijskih kuća, koja se počinje u potpunosti ostvarivati od 1. ožujka 2020. godine, donosi glashrvatske.

Branka Pavić Blažetin

UDRUGA BARANJSKIH HRVATA IZMEĐU 9.-11. SVIBNJA 2020. ORGANIZIRA HODOČAŠĆE U SVETIŠTE MAJKE BOŽJE TRSATSKE. PRVI DAN PREDVIĐEN JE POSJET MUZEJU I ETNO KUĆI U VELIKOJ GORICI. HODOČASNICI ĆE NA BLAGDAN GOSPE TRSATSKE SUDJELOVATI NA SVETOJ MISI I KRIŽNOM PUTU, TE POSJETITI TRSATSKU GRADINU I SAMOSTAN. U POVRAKU JE PREDVIĐEN OBILAZAK ZAGREBA. U HODOČAŠĆU SUDJELUJE 79 VJERNIKA.

UDRUGA BARANJSKIH HRVATA 20.-23. LIPNJA ORGANIZIRA HODOČAŠĆE U MEĐUGORJE KOJE OBUHVAĆA IZLET U MOSTAR, MAKARSKU, SARAJEVO I IZLET BRODOM U DOLINU NERETVE. CIJENA: 100 EURA, KOJA OBUHVAĆA SMJEŠTAJ S POLUPANSIONOM I IZLET BRODOM NA KOJEM SE POSLUŽUJE JEDAN OBROK. PLAĆA SE I NAKNADA ZA AUTOBUSNE TROŠOVE OD 10.000 FORINTI.

UDRUGA BARANJSKIH HRVATA U SURADNJI S HRVATSKOM REFERATUROM PEČUŠKE BISKUPIJE 4. SRPNJA 2020. ORGANIZIRA HODOČAŠĆE U MARIJU BISTRICU.

PRIJAVE SE PRIMAJU NA TELEFONSKI BROJ: +36203980514 ILI NA E-MAIL: baranyaihorvatok@gmail.com

HODOČAŠĆA I IZLETE FINACIJSKI PODRŽAVAJU URED PREMIJERA I FOND GÁBOR BETHLEN (NEMZ-CISZ-20-0032, NEMZ-KUL-20-0059)

Legendarni Željko Bebek u Pečuhu

Tko ne bi poznao Željka Bebeka? Dođite na koncert koji će se 20. ožujka s početkom u 20 sati održati u Kulturnom centru Zsolnay (dvorana E78) u Pečuhu.

Organizatori poslije koncerta pripremaju iznenađenje! Ne propustite koncert Željka Bebeka u Pečuhu!

BUDIMPEŠTA

U knjižnici budimpeštanskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma 24. ožujka 2020. s početkom u 11 sati održava se natjecanje u kazivanju proze i stihova na hrvatskom jeziku. Pobjednici pojedinih kategorija predstavljat će školu na državnom natjecanju koje organizira Hrvatska državna samouprava.

BUDIMPEŠTA

Predsjednik HDS-a Ivan Gugan prema točki 27 Poslovnika Hrvatske državne samouprave sazvao je izvanrednu Skupštinu koja će se održati **14. ožujka 2020. godine u 11:00 sati u Uredu Hrvatske državne samouprave (1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24.)**. Predložen je sljedeći dnevni red: 1) Izmjene i dopune proračuna HDS-a, Ureda i institucija za 2019. godinu, referent: predsjednik Ivan Gugan; 2) Informacije o izmjenama u javnom obrazovanju Hrvata u Mađarskoj, referent: predsjednik Ivan Gugan; 3) Rasprava o prihvaćanju potpora dobivenih od Ureda predsjednika Vlade: a) za nabavu i obnovu, te u svrhu funkcionalne obnove Kulturnog centra bačkih Hrvata (II. faza); b) za II. fazu proširenja Obrazovnog centra Miroslava Krležu; c) za program usavršavanja hrvatskih pedagoga, referent: predsjednik Ivan Gugan; 4) Izmjene i dopune Proračuna HDS-a, Ureda i institucija za 2020. godinu, referent: predsjednik Ivan Gugan; 5) Pripreme za osnivanje Hrvatskog internata „Collegium Croaticum“, referent: predsjednik Ivan Gugan; 6) Rasprava o Pravilniku o plaćama, naknadama i drugim materijalnim pravima radnika neprofitnog poduzeća Hrvatsko kazalište Pečuh, referent: predsjednik Ivan Gugan; 7) Rasprava o „bunjevačkom pitanju“ referent: predsjednik Ivan Gugan; 8) Razno

POGAN

Hrvatska samouprava Pogana 15. veljače priredila je pokladno druženje. Predsjednica Hrvatske samouprave Agi Dragovac izrazila je zadovoljstvo uspješnom priredbom.